

Лекция 3

Кіріс тәсілімен құнды бағалау

Кіріс тәсілі – компания құнын бағалауда қолданылатын негізгі тәсілдердің бірі. Бұл тәсіл компанияның болашақта әкелетін табыстарын немесе ақша ағындарын қазіргі құнға келтіру арқылы құнды анықтауға негізделеді. Кіріс тәсілі компанияның құнын оның болашақтағы қаржылық көрсеткіштеріне және оның табыс әкелу қабілетіне қарай бағалайды.

Кіріс тәсілінің жалпы сипаттамасы

Кіріс тәсілі компанияның құнын болашақта әкелетін таза табыс немесе ақша ағындары негізінде анықтайды. Бұл тәсілдің негізгі мақсаты – болашақтағы табыстарды қазіргі құнға келтіру арқылы компанияның нарықтық құнын анықтау.

Кіріс тәсілі келесі негізгі әдістерден тұрады:

- **Дисконтталған ақша ағындары әдісі (DAF)**
- **Капитализациялау әдісі**

Дисконтталған ақша ағындары әдісі (DAF) – бұл компанияның болашақтағы ақша ағындарын дисконттау арқылы қазіргі құнын анықтайтын әдіс. Бұл әдіс компанияның құнын анықтау үшін ең жиі қолданылатын әдістердің бірі болып табылады.

DAF әдісінің негізгі қадамдары:

1. **Ақша ағындарын болжау:** Компанияның болашақта әкелетін ақша ағындарын болжау қажет. Бұл кезеңде компанияның сатылымдары, шығындары, салықтары, инвестициялары және басқа да қаржылық көрсеткіштерін болжау керек.
2. **Дисконттау мөлшерлемесін анықтау:** Дисконттау мөлшерлемесі – бұл болашақтағы ақша ағындарын қазіргі құнға келтіру үшін қолданылатын пайыздық мөлшерлеме. Ол компанияның тәуекел деңгейіне, нарықтық жағдайларға және капитал құрылымына байланысты анықталады.
3. **Ақша ағындарын дисконттау:** Болашақтағы ақша ағындары дисконттау мөлшерлемесі арқылы қазіргі құнға келтіріледі. Әрбір болашақтағы ақша ағыны келесі формула арқылы есептеледі:

$$PV = \frac{CF_t}{(1 + r)^t}$$

Мұндағы:

PV – қазіргі құн (Present Value)

CF_t – t уақыттағы ақша ағыны

r – дисконттау мөлшерлемесі

t – уақыт кезеңі (жылдар саны)

Компания құнын анықтау: Компанияның жалпы құны барлық дисконтталған ақша ағындарының сомасы ретінде есептеледі.

Капитализациялау әдісі

Капитализациялау әдісі – бұл компанияның тұрақты болашақ табыстарын капитализациялау арқылы құнын анықтайтын әдіс. Бұл әдіс негізінен тұрақты және ұзақ мерзімді болашақ табыстарды болжамдау қиын болған жағдайларда қолданылады.

Капитализациялау әдісінің негізгі қадамдары:

1. **Таза табысты анықтау:** Компанияның болашақтағы орташа таза табысы немесе ақша ағыны анықталады. Бұл көрсеткіш компанияның қаржылық есептілігі негізінде есептеледі.
2. **Капитализация коэффициентін анықтау:** Капитализация коэффициенті – бұл табысты капитализациялау үшін қолданылатын коэффициент. Ол дисконттау мөлшерлемесіне ұқсас, бірақ тұрақты табыстарды анықтау үшін қолданылады.
3. **Компания құнын есептеу:** Компания құны келесі формула арқылы анықталады:

$$V = \frac{NI}{R}$$

Мұндағы:

V – компанияның құны (Value)

NI – таза табыс (Net Income)

R – капитализация коэффициенті

Кіріс тәсілінің артықшылықтары мен кемшіліктері

Артықшылықтары:

- **Объективтілік:** Бұл тәсіл компанияның нақты қаржылық көрсеткіштеріне негізделгендіктен, оның құнын объективті анықтауға мүмкіндік береді.
- **Тәуекелдерді ескеру:** Дисконттау мөлшерлемесі арқылы тәуекел деңгейін ескеру мүмкіндігі бар.
- **Болашаққа бағдарлану:** Компанияның болашақтағы табыстарын және олардың тұрақтылығын бағалауға мүмкіндік береді.

Кемшіліктері:

- **Көптеген болжамдарға тәуелділік:** Бұл тәсіл болашақтағы ақша ағындарын және дисконттау мөлшерлемесін дұрыс болжауды талап етеді, бұл кейде күрделі болуы мүмкін.
- **Нарықтық жағдайларға сезімталдық:** Нарықтағы өзгерістер немесе белгісіздік компанияның болашақтағы табыстарын болжауға әсер етуі мүмкін.
- **Күрделілік:** Дисконтталған ақша ағындарын есептеу үшін көп уақыт пен ресурстар қажет болуы мүмкін.

Кіріс тәсілі келесі жағдайларда жиі қолданылады:

- **Компанияларды сатып алу немесе біріктіру:** Кіріс тәсілі компанияның болашақтағы табыстарын ескере отырып, сатып алу немесе біріктіру кезінде әділ бағасын анықтау үшін қолданылады.
- **Инвестициялық жобаларды бағалау:** Инвесторлар компанияның болашақтағы табыстары мен тәуекелдерін есептеу үшін кіріс тәсілін қолданады.
- **Сот процестері:** Компанияның құнын анықтау қажет болатын сот даулары кезінде.

Кіріс тәсілі компанияның құнын оның болашақтағы табыстылығына және ақша ағындарына қарай бағалайтын маңызды құрал. Бұл тәсіл компанияның нарықтық құнын анықтау, инвестициялық шешімдер қабылдау және қаржылық жоспарлау үшін қолданылады.

Мысалдар:

1. Компанияның болашақтағы 5 жылға болжанған ақша ағындары бойынша дисконтталған ақша ағындарын (DAF) есептеңіз. Дисконттау мөлшерлемесін 10% деп алыңыз.

Берілгендер:

- Ақша ағындары (CF_t):
 - 1 жыл: 1,000,000 теңге
 - 2 жыл: 1,200,000 теңге
 - 3 жыл: 1,400,000 теңге
 - 4 жыл: 1,500,000 теңге
 - 5 жыл: 1,600,000 теңге
- Дисконттау мөлшерлемесі (r) = 10% немесе 0.10

Шешімі:

Дисконтталған ақша ағындарын (DAF) есептеу формуласы:

$$PV = \frac{CF_t}{(1+r)^t}$$

Мұндағы:

PV – дисконтталған ақша ағымы (Present Value)

CF_t – t уақыттағы ақша ағыны

r – дисконттау мөлшерлемесі

t – уақыт кезеңі (жылдар саны)

Әрбір жыл үшін дисконтталған ақша ағындарын есептейміз:

1. 1 жыл:

$$PV_1 = \frac{1,000,000}{(1+0.10)^1} = \frac{1,000,000}{1.10} = 909,091 \text{ теңге}$$

2. 2 жыл:

$$PV_2 = \frac{1,200,000}{(1+0.10)^2} = \frac{1,200,000}{1.21} = 991,736 \text{ теңге}$$

3. 3 жыл:

$$PV_3 = \frac{1,400,000}{(1+0.10)^3} = \frac{1,400,000}{1.331} = 1,051,867 \text{ теңге}$$

4. 4 жыл:

$$PV_4 = \frac{1,500,000}{(1 + 0.10)^4} = \frac{1,500,000}{1.4641} = 1,024,509 \text{ теңге}$$

5. 5 жыл:

$$PV_5 = \frac{1,600,000}{(1 + 0.10)^5} = \frac{1,600,000}{1.61051} = 993,128 \text{ теңге}$$

Жалпы дисконтталған құн:

Жалпы $PV = PV_1 + PV_2 + PV_3 + PV_4 + PV_5 = 909,091 + 991,736 + 1,051,867 + 1,024,509 + 993,128 = 4,970,331$ теңге\

Жауап: Жалпы дисконтталған ақша ағындары 4,970,331 теңгені құрайды.

2. Тұрақты табысы 500,000 теңге болатын компания үшін капитализациялау әдісімен құнын есептеңіз. Капитализация коэффициентін 8% деп алыңыз.

Тұрақты табысы 500,000 теңге болатын компания үшін капитализациялау әдісімен құнын есептеңіз. Капитализация коэффициентін 8% деп алыңыз.

Берілгендер:

- Таза табыс (NI) = 500,000 теңге
- Капитализация коэффициенті (R) = 8% немесе 0.08

Есептеу:

$$V = \frac{500,000}{0.08} = 6,250,000 \text{ теңге}$$

Жауап: Компанияның құны 6,250,000 теңгені құрайды.